

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Význam a tvorba rezerv ve vybrané společnosti
Significance and Creation of Reserves in the Selected Company

Student:

Nicola Robenková

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Hana Bartková, Ph.D.

Ostrava 2014

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví

Zadání bakalářské práce

Student: **Nicola Robenková**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202R049 Účetnictví a daně
Specializace: 00 Účetnictví a daně
Téma: **Význam a tvorba rezerv ve vybrané společnosti**
Significance and Creation of Reserves in the Selected Company

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Význam a problematika rezerv
 3. Zákonné a ostatní rezervy
 4. Analýza a praktické příklady rezerv ve společnosti
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- KOLEKTIV AUTORŮ. *Účetnictví podnikatelských subjektů I*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2012. 120 s. ISBN 978-80-248-2905-0.
KOLEKTIV AUTORŮ. *Abeceda účetnictví pro podnikatele 2013*. 11. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 424 s. ISBN 978-80-7263-771-3.
KOLEKTIV AUTORŮ. *Účetnictví podnikatelů*. Ostrava: Ediční středisko VŠB-TU Ostrava, 2009. 215 s. ISBN 978-80-248-2149-8.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

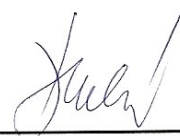
Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Hana Bartková, Ph.D.**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 09.05.2014

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení:

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem veškeré použité zdroje a literaturu, ze kterých jsem čerpala. Přílohy jsem doplnila dle potřeby.

V Ostravě dne 7.5.2014

Nicola Kolářová

jméno a příjmení studenta

Obsah

1	ÚVOD	5
2	VÝZNAM A PROBLEMATIKA REZERV	6
2.1	CHARAKTERISTIKA REZERV	6
2.2	ROZDÍL MEZI REZERVAMI A REZERVNÍM FONDEM	8
2.3	REZERVY A OPRAVNÉ POLOŽKY	9
2.4	TICHÉ REZERVY	10
2.5	PRÁVNÍ PŘEDPISY	10
2.5.1	Novelizace od roku 2014.....	11
2.6	ČLENĚNÍ REZERV	12
2.6.1	Členění z hlediska určení	12
2.6.2	Členění z hlediska oblasti, ve které byly vytvořeny.....	13
2.6.3	Členění z hlediska daně z příjmů	13
2.7	ÚČTOVÁNÍ REZERV	13
2.8	VYKAZOVÁNÍ REZERV	15
2.9	REZERVY PODLE IFRS	17
3	ZÁKONNÉ A OSTATNÍ REZERVY	20
3.1	ZÁKONNÉ REZERVY	20
3.1.1	Bankovní rezervy	21
3.1.2	Rezervy v pojišťovnictví	22
3.1.3	Rezerva na opravu hmotného majetku	22
3.1.4	Rezerva na pěstební činnost	25
3.1.5	Ostatní zákonné rezervy	25
3.1.6	Zvláštní vázaný účet.....	26

3.2	OSTATNÍ REZERVY	26
3.2.1	Rezerva na rizika a ztráty	27
3.2.2	Rezerva na daň z příjmů	27
3.2.3	Rezerva na důchody a podobné závazky.....	28
3.2.4	Rezerva na restrukturalizaci	28
4	ANALÝZA A PRAKTICKÉ PŘÍKLADY REZERV VE SPOLEČNOSTI. 29	
4.1	PRINCIP REZERV	29
4.2	REZERVA NA OPRAVU HMOTNÉHO MAJETKU	30
4.2.1	Časová metoda	30
4.2.2	Výkonová metoda	34
4.3	REZERVA NA PĚSTEBNÍ ČINNOST.....	35
4.4	REZERVA NA ODBAHNĚNÍ RYBNÍKA	36
4.5	REZERVA NA DAŇ Z PŘÍJMŮ.....	37
4.6	REZERVA NA RESTRUKTURALIZACI.....	38
4.7	REZERVA NA ZÁRUČNÍ OPRAVY	38
4.8	DALŠÍ PŘÍPADY VZNIKU REZERV	40
4.9	TVORBA REZERVY PODLE IFRS	41
5	ZÁVĚR.....	43
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	45
	SEZNAM ZKRATEK.....	48
	PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	
	SEZNAM PŘÍLOH	
	PŘÍLOHY	

1 ÚVOD

S podnikáním je přirozeně spjata určitá míra nejistoty a potencionálních rizik. Pokud společnost očekává větší jednorázový náklad, který v budoucnu může nepříznivě ovlivnit výsledek hospodaření, lze na tento náklad předem vytvořit rezervu. Tvoří se z nákladů za účelem krytí výdajů a ztrát, které jsou spojeny s dlouhodobě a nepřetržitě existujícími riziky vázanými na neomezenou dobu trvání účetní jednotky. Rezervy se tvoří účelově a částka a období čerpání nejsou jisté. Plní povinnost ctít obecné účetní principy, mj. zásadu věrného a poctivého obrazu a zásadu opatrnosti. Účetnictví by mělo získávat, třídit a vyhodnocovat informace, které se využijí ke správnému rozhodování ohledně rozmístění volných peněžních prostředků nebo při rozdělování zisku. Rezervy tak slouží k poskytnutí jakési rovnováhy mezi zdroji a potřebami. Je důležité stanovit optimální výši rezervy tak, aby se na konci dosáhlo požadované částky, ale zároveň nesmí společnost příliš zatěžovat nebo ohrozit.

Rezervy jsou významnou účetní i daňovou kategorií. Podstata a smysl rezerv je zřejmý již ze samotného označení. Tvorba rezervy představuje jakési vyčlenění určité části finančních zdrojů na jejich budoucí, předem určené použití. Jde-li přitom o tvorbu rezervy na účely a za podmínek daných zákonem o rezervách, pak je taková tvorba daňově uznatelná a hovoříme o rezervách zákonných. Zatímco účetní cesta je volnější a méně svázaná předpisy díky povinnosti poskytovat věrné zobrazení skutečné hospodářské situace účetní jednotky, tak daňové možnosti jsou regulovány, podmíněny a omezeny, aby se z rezerv nestaly jen ryze účelové daňové optimalizační nástroje.

Cílem této bakalářské práce je obecně charakterizovat rezervy, popsat zákonné a ostatní rezervy, jejich tvorbu, užití a konkrétně je použít na praktických příkladech ve společnosti. V teoretické části práce je použita metoda pozorování a popisu dané problematiky. V praktické části jsou tyto poznatky použity na příkladech.

Bakalářská práce je rozdělena na tři části. V první části jsou rezervy vymezeny obecně. Je popsán jejich význam a problematika, právní rámec, dále jejich členění, vykazování a účtování. Ve druhé části jsou rezervy rozděleny na zákonné a ostatní. Jsou popsány jejich rozdíly. Dále jednotlivé rezervy a jejich tvorba a užití, které do těchto kategorií spadají. Ve třetí části této práce jsou uvedeny praktické příklady těchto rezerv v účetních jednotkách.

2 VÝZNAM A PROBLEMATIKA REZERV

Rezervy jsou tvořeny účetní jednotkou na budoucí předpokládané závazky, jako jsou např. závazky související s úhradou daní, se zajištěním garančních oprav, s likvidací velkých zařízení, s opravami dlouhodobého majetku apod. nebo na případná rizika a ztráty plynoucí z podnikání, např. ztráty způsobené nepříznivým kurzem zahraničních měn aj., které mohou nepříznivě ovlivnit výsledek hospodaření. Rezervy představují určitý zdroj krytí budoucích závazků nebo výdajů, u nichž je ve většině případů znám účel, na který se tvoří, ale není známa výše a období, kterého se rezerva týká. Jsou účetním nástrojem, který slouží k zahrnování nákladů do období, se kterým věcně a časově souvisí. Vytvoření a čerpání rezerv není povinností účetní jednotky, tudíž si může sama rozhodnout, zda tuto možnost využije.¹

2.1 CHARAKTERISTIKA REZERV

Rezervy jsou v podnikové rozvaze zahrnovány na straně pasiv do dlouhodobých cizích zdrojů. Je tomu tak proto, že představují budoucí závazky společnosti za provedení určitých výkonů vůči třetí osobě. Jsou vytvářeny z nákladů běžného období, což snižuje zisk, a v rozvaze vyjadřují očekávané snížení ekonomického prospěchu. Tvorba a čerpání rezerv jsou důsledkem zásady opatrnosti v účetnictví.² Z důvodu této zásady je správné již v současnosti zadržet určitou částku peněz na úhradu budoucích závazků vyplývajících ze současné činnosti nebo na úhradu budoucích rizik, která společnost očekává.

V průběhu jednoho nebo několika účetních období si účetní jednotka zahrnuje do nákladů částku, která odpovídá dané potřebě, a tím si vytváří potřebné zdroje. Tvorba rezerv se zahrnuje na vrub nákladů. Naopak jejich použití, snížení nebo zrušení ve prospěch nákladů. Tak rozpuštění rezervy neovlivňuje hodnotu čistého obratu. Rezervy se většinou tvoří až na

¹ SEDLÁČEK, Jaroslav. *Účetnictví podnikatelů – po vstupu do Evropské unie*. Praha: C.H. Beck, 2004. 273 s. ISBN 80-7179-859-2.

² Pozn.: Zásada opatrnosti – v účetnictví se vykazují a do výše zisku promítají všechny předpokládané a očekávané ztráty rizika a znehodnocení majetku, i když ještě nenastaly a jejich výše není spolehlivě zjistitelná. Tato zásada se realizuje tvorbou rezerv a opravných položek.

konci účetního období. Výsledná hodnota tvorby a čerpání rezerv se vykazuje ve výkazu zisků a ztráty v položce změna stavu rezervy.^{1,3}

Tvorba a použití rezerv má následující zásady, které je nutné dodržet:

- Zůstatky rezerv se převádějí do následujícího účetního období,
- rezervy nesmějí mít aktivní zůstatek,
- není možné používat rezervy k úpravám výše ocenění aktiv,
- rezervy musí podléhat dokladové inventuře a při inventarizaci se posuzuje jejich výše a odůvodněnost,
- účetní jednotka si musí ve svém vnitřním předpisu stanovit tituly pro tvorbu rezerv, jejich výši a způsob jejich vytváření a používání.⁴

Rezervy je možné čerpat pouze na účel, na který byla určena a maximálně ve výši, ve které byla vytvořena. Proto nemůže mít aktivní zůstatek, což znamená, že nemůže být přečerpána. Není možné používat rezervy k úpravám výše ocenění aktiv, protože se jedná o závazky, a tak by to bylo v rozporu s jejich věcnou podstatou. Když při inventarizaci účetní jednotka zjistí, že výše rezervy by měla být vyšší či nižší, měla by její výši upravit v důsledku účetní zásady věrného a poctivého zobrazení.⁵ Také může nastat případ, že zanikl důvod, pro který byla rezerva vytvořena. V takovémto případě musí být rezerva rozpuštěna v plné výši. Přesná pravidla pro tvorbu, výši a čerpání rezerv si účetní jednotka stanoví vlastním vnitřním účetním předpisem.⁶

Vnitropodniková směrnice by měla vymezovat případy, kdy vytvářet rezervy a jak popsat způsob tvorby rezerv, pokud nastaly okolnosti, které opodstatňují jejich vytvoření.

³ SKÁLOVÁ, Jana a kolektiv autorů. *Podvojně účetnictví 2013*. 20. vyd. Praha: GRADA Publishing, a. s., 2013. 224 s. ISBN 978-80-247-4633-3.

⁴ KOLEKTIV AUTORŮ. *Abeceda účetnictví pro podnikatele 2013*. 11. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 424 s. ISBN 978-80-7263-771-3.

⁵ Pozn.: Podstatou je přesně zaznamenat stav a pohyb majetku, jeho přírůstek a úbytek a vykazovat výsledek hospodaření. Účetní jednotka zkoumá operace dle jejich podstaty bez ohledu na její daňové a právní dopady. Tato zásada je nadřazena všem ostatním.

⁶ SKÁLOVÁ, Jana a kolektiv autorů. *Podvojně účetnictví 2013*. 20. vyd. Praha: GRADA Publishing, a. s., 2013. 224 s. ISBN 978-80-247-4633-3.

Také by měla stanovit faktory, které vedou ke zrušení nebo použití rezervy. V neposlední řadě je vhodné ve směrnici upravit zásady pro inventarizaci a případnou úpravu stavu rezerv na základě zjištěných faktů právě touto inventarizací.⁷

2.2 ROZDÍL MEZI REZERVAMI A REZERVNÍM FONDEM

Může docházet k případům, že rezervy bývají zaměňovány s rezervním fondem. Jde ale o dva zcela odlišné pojmy. Rezervní fond byl ještě do konce roku 2013 tvořen povinně u obchodních společností stanovených obchodním zákoníkem č. 513/1991 Sb., který byl k 1. 1. 2014 zrušen. Šlo o kapitálové společnosti, mezi které patří společnost s ručením omezeným (s.r.o.) a akciovou společnost (a.s.). Rezervní fond vytvářely společnosti ze zisku běžného účetního období po zdanění (čistého zisku) nebo z jiných vlastních zdrojů mimo čistý zisk, pokud to zákon nevyklučoval. Dále mohly společnosti rezervní fond vytvořit při vzniku společnosti nebo při zvyšování základního kapitálu příplatky společníků nad výši vkladů nebo nad emisní kurs akcií.

Rezervní fond se řadí stejně jako rezervy na stranu pasiv, ale mezi vlastní kapitál. Jelikož je tvořen z čistého zisku společnosti, jde tedy jen o přesunutí vlastních zdrojů. Tím neovlivňuje výši výsledku hospodaření jako rezervy, které jsou tvořeny na vrub nákladů, čímž výsledek hospodaření ovlivňují. Rezervní fond slouží pouze ke krytí ztrát z podnikání. Zatímco rezervní fond byl ještě do konce roku 2013 tvořen povinně ze zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku a dále jeho tvorbu mohla ovlivnit společenská smlouva nebo stanovy účetní jednotky, tvorba rezerv není zákonem ani jiným právním předpisem povinná.⁸

Od 1. 1. 2014 zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník nahradil zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o obchodních korporacích). Dříve musely rezervní fond vytvářet všechny společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti, aby měly rezervy na horší časy pro krytí případných ztrát. Nový zákon o obchodních korporacích přináší uvolnění těchto pravidel. Povinnost vytvářet rezervní fond

⁷ LOUŠA, František. *Vnitropodnikové směrnice v účetnictví*. 6. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2014. 128 s. ISBN 978-80-247-5172-6.

⁸ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Dostupný také z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obchzak/>

zákon již neupravuje kromě zvláštních případů, jako je nabývání vlastních akcií nebo poskytování finančních prostředků na jejich koupi.⁹

2.3 REZERVY A OPRAVNÉ POLOŽKY

Opravnou položkou se vyjadřuje očekávané dočasné snížení hodnoty majetku v účetnictví, aby jeho ocenění odpovídalo věrnému a pravdivému zobrazení ve skutečnosti. Tvorba rezerv i opravných položek vyplývá ze zásady opatrnosti. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů vymezuje závazně zásadu opatrnosti v části zaměřené na způsoby oceňování tímto způsobem: „*Účetní jednotky při oceňování ke konci rozvahového dne zahrnují jen zisky, které byly dosaženy, a berou v úvahu všechna předvídatelná rizika a možné ztráty, které se týkají majetku a závazků a jsou jim známy do okamžiku sestavení účetní závěrky, jakož i všechna snížení hodnoty bez ohledu na to, zda je výsledkem hospodaření účetního období zisk nebo ztráta*“ (Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, § 25 odst. 3). Opravné položky se tvoří při uzavírání účetních knih v případech, kdy snížení hodnoty aktiva není trvalého charakteru. Přechodné snížení hodnoty majetku prostřednictvím opravných položek představuje dočasnou korekci ocenění majetku směrem dolů, a to do pominutí důvodů tohoto snížení. Díky nim se do účetnictví promítnou všechna předvídatelná rizika a možné ztráty, které se týkají majetku v uzavíraném účetním období. Dojde-li k trvalému snížení hodnoty majetku (např. odpis majetku), nebo ze zákona, vzniká povinnost reálného ocenění majetku a nelze opravné položky použít. Opravné položky se převádějí z jednoho roku na druhý. Při inventarizaci se musí prokazovat jejich opodstatněnost. Neprokáže-li se, její hodnota se musí snížit nebo se opravná položka zruší zaúčtováním ve prospěch nákladů.

Pokud se na určitý titul snížené hodnoty majetku vytváří rezerva, nelze tvořit současně i opravnou položku. Nelze je tvořit na zvýšení hodnoty majetku, ani na vyšší hodnotu závazků zjištěnou při inventarizaci. Při prodeji majetku, na který jsou opravné položky tvořeny, se zruší vyúčtováním ve prospěch nákladů. Opravné položky nejsou považovány za výdaje nutné k dosažení, zajištění a udržení příjmů, proto nejsou daňově uznatelnými náklady. Snižují tedy

⁹ DUŠEK, Viktor. Rekodifikace 2014: Jak vyplatit rezervní fond? Nový zákon přináší změny. *Ekonom*. Dostupný také z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-61630820-rekodifikace-2014-jak-vyplatit-rezervni-fond-novy-zakon-prinasi-zmeny>

jen účetní zisk a nesnižují základ daně. Výjimkou jsou některé opravné položky k pohledávkám.^{10, 11}

2.4 TICHÉ REZERVY

Kromě rezerv, které jsou vykazovány v rozvaze, některé společnosti tvoří tzv. tiché (skryté) rezervy. Tiché rezervy, které nejsou jako rezervy přímo účetně zobrazeny, vznikají např. nižším oceněním aktiv, vyšším oceněním dluhů než je jejich skutečná cena, vyšším a zrychleným odpisováním majetku, než odpovídá jeho reálnému opotřebení, nesprávným oceněním zásob ve vztahu ke skutečným podmínkám v účetní jednotce, neprovedením časového rozlišení, které má aktivní charakter (tj. náklady příštích období, příjmy příštích období). Možnost pro vznik tichých rezerv se vyskytuje také v důsledku slučování či rozdělování účetních jednotek. Jejich existence vyplývá z ocenění majetku a závazků (účetní ocenění majetku – aktiv je nižší, než odpovídá tržnímu, reálnému ocenění, ocenění závazků v účetnictví je vyšší ve vztahu k jejich reálnému ocenění). K vytvoření těchto rezerv vede uplatnění principu historické ceny s povinností brát v úvahu při oceňování majetku a závazků při sestavování účetních výkazů rizika, ztráty a znehodnocení s nimi spojená. Tvorba tichých rezerv vyplývá z předpokladu trvání společnosti (společnost bude pokračovat ve své činnosti i v dohledné budoucnosti) a ze zásady opatrnosti.¹²

2.5 PRÁVNÍ PŘEDPISY

Při tvorbě a použití rezerv platí zásady a pravidla, která jsou stanovena v těchto zákonech a právních úpravách:

- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto zákona se rezervami rozumí rezerva na rizika a ztráty, rezerva na daň z příjmů, rezerva na důchody a podobné závazky, rezerva na restrukturalizaci a technické nebo jiné

¹⁰ SEDLÁČEK, Jaroslav. *Účetnictví podnikatelů – po vstupu do Evropské unie*. Praha: C. H. Beck, 2004. 273 s. ISBN 80-7179-859-2.

¹¹ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Dostupný z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/ucto/>.

¹² SEDLÁČEK, Jaroslav. *Účetnictví podnikatelů – po vstupu do Evropské unie*. Praha: C. H. Beck, 2004. 273 s. ISBN 80-7179-859-2.

rezervy podle zvláštních právních předpisů,

- zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto zákona lze tvořit bankovní rezervy, rezervy v pojišťovnictví, rezervy na opravy hmotného majetku, rezervy na pěstební činnost a ostatní rezervy v rozsahu stanovené tímto zákonem,
- zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, kde jsou uvedeny daňově uznatelné náklady, mezi které patří i rezervy,
- české účetní standardy pro podnikatele č. 004 – Rezervy, ve kterých jsou stanoveny základní postupy účtování o rezervách,
- vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení č. 563/1991 Sb., zákona o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví.

2.5.1 Novelizace od roku 2014

V souvislosti s rekodifikací soukromého práva, která vstoupila v účinnost od 1. ledna letošního roku, došlo ke změnám, které mají vliv také na účetnictví a daně. S novelou zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů a se zánikem zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů a vznikem zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů, dochází ke změnám ve vyhlášce č. 500/2002 Sb., pro účetní jednotky, které jsou podnikateli a účtují v soustavě podvojného účetnictví. Mezi navazující právní předpisy patří také novela zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o účetnictví) a na něj navazující novela vyhlášek. První část změn se týká změn v terminologii, aby navazovala na nové pojmy a nové instituty občanského práva. Změny v terminologii:

- Společnosti a družstva = obchodní korporace,
- sdružení = společnost,
- účastníci sdružení = společníci sdružení ve společnosti,
- právní subjektivita = právní osobnost,
- podnik = obchodní závod,
- pronájem = nájem nebo pacht,
- zálohy = zálohy nebo závdavky,
- půjčka = zápůjčka,

- podnikání a jiná samostatná výdělečná činnost = samostatná činnost,
- úvěry a půjčky = úvěrové finanční nástroje,
- závazky = dluhy,
- a další.

Do zákona o účetnictví je nově jako účetní jednotka zaveden svěřenský fond. Za významnou změnu je považováno spojení budov a pozemků do jediné nemovitosti z pohledu soukromého práva. Další novinkou je samostatná účetní definice technického zhodnocení. Do konce roku 2013 se vycházelo z vymezení v zákoně č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Podle zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů nebude povinná tvorba rezervního fondu a pojem „Rezervní fondy, nedělitelný fond a ostatní fondy ze zisku“ jsou nahrazeny pojmem „Fondy ze zisku“.

Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, podobně jako i jiné daňové zákony, prošel terminologickými změnami. Mnohem větší jsou však změny věcného charakteru. Oblast tvorby zákonných rezerv je novelizována spíše formálně a terminologicky, nicméně oblast tvorby zákonných opravných položek se mění skutečně zásadně.^{13,14}

2.6 ČLENĚNÍ REZERV

Rezervy je možné rozčlenit do několika kategorií z mnoha hledisek a různých způsobů. Zde jsou uvedena alespoň nejzákladnější členění.

2.6.1 Členění z hlediska určení

Hledisko určení je základním hlediskem členění rezerv. Podle tohoto hlediska se rezervy rozdělují na účelové a obecné. Účelové rezervy jsou tvořeny na konkrétní, předem stanovený účel. Jsou to rezervy např. na opravy hmotného majetku, na kurzové ztráty nebo na restrukturalizaci. Obecné rezervy naopak předem stanovený konkrétní účel nemají. Jsou to

¹³ http://www.tpa-horwath.cz/sites/default/files/news/downloads/novela_ucetnich_predpisu_pro_rok_2014.pdf

¹⁴ <http://www.uctovani.net/clanek.php?t=Zmeny-v-ucetnictvi-v-souvislosti-s-NOZ-ZOK-od-1-1-2014-v-kostce-cast-prvni&idc=132>

např. rezervy na rizika a ztráty z podnikání. Vytvářejí se procentem z určeného základu (např. z hodnoty tržeb) nebo v absolutní částce, pokud zvláštní zákon přesně nestanoví způsob tvorby u určité rezervy.¹⁵

2.6.2 Členění z hlediska oblasti, ve které byly vytvořeny

Z tohoto hlediska členíme rezervy podle tvorby v provozní, finanční a mimořádné činnosti. Podle těchto tří oblastí rozlišujeme rezervy do jednotlivých účtových skupin. Pro provozní oblast je to účtová skupina 55, pro finanční oblast 57 a pro mimořádnou oblast 58.

2.6.3 Členění z hlediska daně z příjmů

Z hlediska daňového jsou rezervy rozděleny na daňově uznatelné a daňově neuznatelné.

Daňově uznatelné, neboli zákonné rezervy, jsou z hlediska zákona o daních z příjmů daňově uznatelným nákladem (výdajem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů účetní jednotky. Jejich tvorba a použití je uvedeno v zákoně o rezervách. Jsou to rezervy bankovní, v pojišťovnictví, na opravy dlouhodobého majetku, na pěstební činnost, na odbahnění rybníka, na vypořádání důlních škod aj.

Daňově neuznatelné, neboli ostatní nebo účetní rezervy, nejsou daňově uznatelným nákladem (výdajem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Účetní jednotka je tvoří na základě svého rozhodnutí dle zákona o účetnictví. Jsou to rezervy na rizika a ztráty, na daň z příjmů, na důchody a podobné závazky, na restrukturalizaci.¹⁶

2.7 ÚČTOVÁNÍ REZERV

Při účtování rezerv se vychází z právních předpisů, především z ČÚS č. 004- Rezervy a z Vyhlášky č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví.

¹⁵ SEDLÁČEK, Jaroslav. *Účetnictví podnikatelů – po vstupu do Evropské unie*. Praha: C. H. Beck, 2004. 273 s. ISBN 80-7179-859-2.

¹⁶ KOLEKTIV AUTORŮ. *Účetnictví podnikatelů*. Ostrava: Ediční středisko VŠB-TU Ostrava, 2009. 215 s. ISBN 978-80-248-2149-8.

Jak už bylo několikrát uvedeno, rezervy slouží ke krytí budoucích závazků nebo výdajů. Tvorba rezervy se zaúčtuje ve prospěch účtové skupiny 45 – rezervy, tzn. na stranu *Dal*, protože rezervy patří mezi pasiva. Konkrétně jsou to účty:

- 451 – Rezervy podle zvláštních právních předpisů (zákonné – daňově uznatelné),
- 453 – Rezerva na daň z příjmů,
- 459 – Ostatní rezervy.

Souvztažně se tvorba rezerv účtuje na vrub nákladů, tzn. na stranu *Má Dáti*, v těchto účtových skupinách:

- účt. sk. 55 – Odpisy, rezervy, komplexní náklady příštích období a opravné položky v provozní oblasti (např. rezerva na opravu hmotného majetku),
- účt. sk. 57 – Rezervy a opravné položky ve finanční oblasti (např. rezerva na důchody),
- účt. sk. 58 – Mimořádné náklady (např. rezerva na restrukturalizaci),
- účt. sk. 59 – Daně z příjmů, převodové účty a rezerva na daň z příjmů (daň z příjmů).

O použití (čerpání) rezerv nebo jejich zrušení pro nepotřebnost se účtují naopak na vrub příslušného účtu účtové skupiny 45 – Rezervy, tzn. na stranu *Má Dáti*, se souvztažným zápisem ve prospěch nákladů na příslušné účty účtových skupin 55 – Odpisy, rezervy, komplexní náklady příštích období a opravné položky v provozní oblasti, 57 – Rezervy a opravné položky ve finanční oblasti, 58 – Mimořádné náklady a 59 – Daně z příjmů, převodové účty a rezerva na daň z příjmů, tzn. na stranu *Dal*.¹⁷

¹⁷ KOLEKTIV AUTORŮ. *Účetnictví podnikatelů*. Ostrava: Ediční středisko VŠB-TU Ostrava, 2009. 215 s. ISBN 978-80-248-2149-8.

Obr. č. 2.1

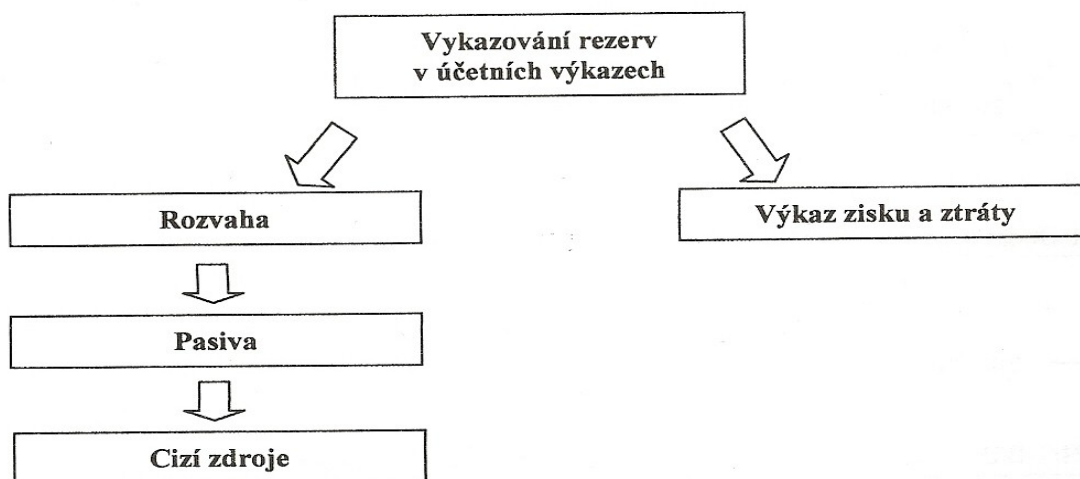
Zdroj: SEDLÁČEK, Jaroslav. *Účetnictví podnikatelů – po vstupu do Evropské unie*. Praha: C. H. Beck, 2004. 273 s. ISBN 80-7179-859-2.

2.8 VYKAZOVÁNÍ REZERV

Vykazování rezerv je upraveno zákonem o rezervách. Z účetních výkazů se rezervy vykazují v rozvaze a ve výkazu zisku a ztráty.

Obr. č. 2.2

Vykazování rezerv v účetních výkazech:

Zdroj: KOLEKTIV AUTORŮ. *Účetnictví podnikatelů*. Ostrava: Ediční středisko VŠB-TU Ostrava, 2009. 215 s. ISBN 978-80-248-2149-8.

Rezervy představují cizí zdroje účetní jednotky, proto se v rozvaze řadí mezi pasiva. Základní strukturu rozvahy můžeme zobrazit následovně:

Obr. č. 2.3

Aktiva	Pasiva
1. Stálá aktiva – Dlouhodobý nehmotný majetek – Dlouhodobý hmotný majetek – Dlouhodobý finanční majetek	1. Vlastní zdroje – Základní kapitál – Fondy – Výsledek hospodaření
2. Oběžná aktiva – Zásoby – Krátkodobý finanční majetek – Pohledávky	2. Cizí zdroje – Rezervy – Závazky – Bankovní úvěry
3. Přechodná aktiva – Náklady příštích období – Příjmy příštích období – Dohadné účty aktivní	3. Přechodná pasiva – Výdaje příštích období – Výnosy příštích období – Dohadné účty pasivní

Zdroj: JANOŠKOVÁ, Jana a Beata BLECHOVÁ. *Podvojně účetnictví v příkladech 2012*. Grada Publishing a. s., 2012. ISBN 978-80-247-4185-7.

Na řádku B. I. Rezervy se v rozvaze dále člení na:

- B.I.1 – Rezervy podle zvláštních předpisů (zákonné – daňově uznatelné),
- B.I.2 – Rezervy na důchody a podobné závazky,
- B.I.3 – Rezerva na daň z příjmů,
- B.I – Ostatní rezervy.

Obr. č. 2.4

B.	Cizí zdroje [B.I. + B.II. + B.III. + B.IV.]	
B.I.	Rezervy [S B.I.1. až B.I.4.]	
B.I.1.	Rezervy podle zvláštních právních předpisů	451
2.	Rezerva na důchody a podobné závazky	459AÚ
3.	Rezerva na daň z příjmů	453
4.	Ostatní rezervy	459AÚ

Zdroj: <http://www.sagit.cz/pages/prehrub.asp?cd=518&typ=c>

Dále se rezervy evidují ve výkazu zisku a ztráty v položkách:

- „G“ Změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti a komplexních nákladů příštích období,

- „M“ Změna stavu rezerv a opravných položek ve finanční oblasti.

V obou výše uvedených položkách se eviduje rozdíl mezi konečným a počátečním stavem rezerv a opravných položek. Pro rezervy z oblasti mimořádných nákladů a daně z příjmů jsou to položky:

- „R“ Mimořádné náklady,
 - „Q. 1.“ Daň z příjmů za běžnou činnost – splatná. ^{18, 19}

2.9 REZERVY PODLE IFRS

Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (IFRS – International Financial Reporting Standards) je soubor standardů, které vydává Rada pro mezinárodní účetní standardy (IASB – International Accounting Standards Board). Upravují sestavování a prezentaci finančních výkazů účetní závěrky. Hlavním cílem vytvoření těchto standardů je dosažení vysoké míry srovnatelnosti účetních závěrek v celosvětovém rozsahu. Společnosti, které jsou kotované na veřejně obchodovatelné burze EU, jsou povinny vykazovat své konsolidované účetní výkazy v souladu s těmito standardy. Se vstupem České republiky do EU jsou Mezinárodní standardy účetního výkaznictví povinně platné pro všechny účetní jednotky, které jsou emitentem cenných papírů registrovaných na regulovaném trhu cenných papírů. Regulovaným trhem se v ČR rozumí Burza cenných papírů (všechny trhy) a RMS systém (pouze oficiální trh). Tyto účetní jednotky mají povinnost podle IFRS účtovat a sestavovat účetní závěrku, konsolidovanou účetní závěrku a výroční zprávy, a to od prvního účetního období po vstupu ČR do EU, tedy od 1. května 2004. Konsolidující účetní jednotky, které nejsou emitentem cenných papírů na regulovaném trhu cenných papírů, si mohou zvolit, zda sestaví konsolidovanou účetní závěrku a výroční zprávy podle IFRS či podle českých účetních předpisů.

Úprava rezerv podle IFRS je popsána ve standardu IAS 37 – Rezervy, podmíněné závazky a podmíněná aktiva. Standard definuje rezervu jako závazek s nejistým časovým rozvrhem nebo výší. Tvoří se pouze k současným závazkům z minulých událostí, pokud lze očekávat pravděpodobný odliv ekonomických užitků. Standard určuje, že z pohledu rezerv je

¹⁸ KOLEKTIV AUTORŮ. *Účetnictví podnikatelů*. Ostrava: Ediční středisko VŠB-TU Ostrava, 2009. 215 s. ISBN 978-80-248-2149-8.

¹⁹ KOLEKTIV AUTORŮ. *Abeceda účetnictví pro podnikatele 2013*. 11. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 424 s. ISBN 978-80-7263-771-3.

jedno, zdali jde o smluvní závazek, který vychází ze smluvního vztahu, nebo mimosmluvní závazek. Mimosmluvní závazek poté charakterizuje jako zavedené chování v minulosti, publikovaná pravidla nebo dostatečné vyjádření v minulosti, kterými společnost akceptovala závazek, nebo takové jednání společnosti, které vyvolalo u jiných stran reálné očekávání, že se firma zachová určitým způsobem. Rezervy lze tvořit například na nevýhodné smlouvy (IAS 37 požaduje, aby v případě, kdy má podnik nevýhodnou smlouvu, měl být současný závazek vyplývající z této smlouvy vykázán a oceněn jako rezerva. Za tímto účelem definuje nevýhodnou smlouvu jako smlouvu, u které nevyhnutelné náklady na splnění závazků vyplývajících z této smlouvy převyšují ekonomický prospěch²⁰), restrukturalizaci, škody na životním prostředí, na daňové platby z titulu daně ze zisku či daně z nemovitosti, bonusové platby, prodejní prémie, záruky za prodané výrobky, kompenzované absence zaměstnanců a další účely, jestliže splňují požadavky IAS 37. Rezervy nelze tvořit na budoucí provozní ztráty a rizika spojená s podnikáním, protože neodpovídají definici závazku, nebo na opravu dlouhodobého hmotného majetku, což se řeší komponentním přístupem k odepisování.²¹

Podle IAS 37 se rezerva vykáže, když:

- má účetní jednotka současný závazek (smluvní nebo mimosmluvní), který je důsledkem minulé události,
- je pravděpodobné, že k vyrovnání závazku bude nezbytný odtok prostředků představujících ekonomický prospěch,
- může být proveden spolehlivý odhad výše závazku.²²

Pokud nejsou tyto podmínky splněny, žádné rezervy se nevykazují. Standard požaduje, aby pro každou skupinu rezerv byl vykázán:

- stav na začátku a na konci období,
- zvýšení rezerv, jak pro stávající rezervy, tak u nových rezerv,
- použití rezerv za dané období,
- rozpuštění rezerv bez využití,
- zvýšení způsobené faktorem času.

²⁰ GUPTA, Kamal. *Contemporary Auditing*. Tata McGraw-Hill Education, 2004. 1 530 s. ISBN 0-07-058584-9.

²¹ IAS 37 – Rezervy, podmíněná aktiva a podmíněné závazky. Dostupný z <http://www.ucetni-portal.cz/rezervy-podminena-aktiva-a-podminene-zavazky-provisions-contingent-liabilities-and-contingent-assets-28-h.html>.

²² JÍLEK, Josef a Jitka SVOBODOVÁ. *Účetnictví podle mezinárodních standardů účetního výkaznictví 2013*. Grada Publishing a. s., 2013. ISBN 978-80-247-4710-1.

Rezervy se oceňují podle nejlepšího odhadu výdajů, které budou nezbytné k vypořádání současného závazku vykázaného ke konci účetního období. Rezervy se prověřují a upravují ke konci účetního období, aby zohledňovaly aktuálně nejlepší odhady. Zruší se, pokud již není pravděpodobné, že při vypořádání závazku dojde k nezbytnému odtoku prostředků představujících ekonomický prospěch.²³

Mezinárodní standardy se rezervami zabývají důkladněji. Mají přesněji vymezené podmínky pro tvorbu a vykazování rezerv. Uvádějí přesné definice na rozdíl od českých účetních předpisů. V České republice účetní předpisy tvorbu rezerv víceméně nechávají na samostatném uvážení účetní jednotky. Podmínky a pravidla pro stanovení výše rezervy jsou volnější. To neplatí pro daňově uznatelné rezervy. Ty mají pravidla a podmínky pro tvorbu, zúčtování a zrušení striktně vymezeny v zákoně o rezervách.

²³ IAS 37 – Rezervy, podmíněná aktiva a podmíněné závazky. Dostupný z <http://www.ucetni-portal.cz/rezervy-podminena-aktiva-a-podminene-zavazky-provisions-contingent-liabilities-and-contingent-assets-28-h.html>.

3 ZÁKONNÉ A OSTATNÍ REZERVY

Jak bylo výše uvedeno, rezervy se mohou členit podle daňového hlediska - na zákonné, které se tvoří dle zákona a jsou daňově uznatelným nákladem a ostatní, neboli účetní rezervy, které nejsou daňově uznatelné. Toto členění a jednotlivé rezervy jsou blíže popsány v této kapitole.

3.1 ZÁKONNÉ REZERVY

Způsob tvorby a výši zákonných rezerv upravuje zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů a je zohledněn zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Tyto rezervy představují výdaj (náklad) vynaložený na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Jsou tudíž daňově uznatelným nákladem a snižují tak daňový základ. Výdaje, na jejichž úhradu byly rezervy vytvořeny, se musí uhradit přednostně z těchto rezerv. Způsob tvorby zákonných rezerv za zdaňovací období a jejich výše musí být prokazatelné. Při inventarizaci se posuzuje jejich výše a odůvodněnost.

Zrušení rezerv se provede ve stejném období, kdy pominuly důvody, pro které byly vytvořeny. Další důvod pro zrušení rezerv je ukončení nebo přerušeni podnikatelské nebo jiné samostatné výdělečné činnosti nebo nájmu společnosti, a to ke dni ukončení nebo přerušeni, pokud tato činnost nebo nájem společnosti nejsou zahájeny do termínu pro podání daňového přiznání za příslušné zdaňovací období, ve kterém došlo k přerušeni. Rovněž se zruší ke dni účinnosti nájmní smlouvy při nájmu společnosti, ke dni předcházejícímu den zrušení stálé provozovny na území ČR, ke dni předcházejícímu den vstupu do likvidace nebo ke dni předcházejícímu den účinnosti rozhodnutí o prohlášení konkursu. Nezruší se v případě, kdy budou peněžní prostředky ve výši rezerv uloženy na zvláštním vázaném účtu v bance a v případě přeměn společnosti. Rezervy nelze vytvářet v průběhu likvidace nebo insolvenčního řízení v době trvání účinků prohlášení konkursu, kromě těch, jejichž peněžní prostředky jsou uloženy na zvláštním vázaném účtu v bance. Rezervy se nesmějí vytvářet na náklady na pořízení hmotného a nehmotného majetku. Zůstatek rezerv zjištěný na konci období, za které se podává daňové přiznání, se převádí do období následujícího.

Rezervy se tvoří jen způsobem a k účelům stanoveným zákonem o rezervách. Uplatňují se za zdaňovací období, kterým se u právnických osob rozumí zdaňovací období vymezené v zákoně o daních z příjmů a u fyzických osob je to kalendářní rok. Poplatník musí při podání daňového přiznání prověřit odůvodněnost tvorby rezerv a jejich skutečný stav porovnat s výší, kterou může podle zákona uplatnit. Tvorba rezerv musí být vždy zaúčtována podle zvláštního právního předpisu nebo uvedena v daňové evidenci. Rezervy lze považovat za zákonné pouze v případě dodržení veškerých podmínek stanovených zákonem o rezervách.

Podle zákona o rezervách lze tvořit:

- bankovní rezervy,
- rezervy v pojišťovnictví,
- rezervu na opravy hmotného majetku,
- rezervu na pěstební činnost.
- ostatní rezervy – na odbahnění rybníka, na sanaci pozemků dotčených těžbou, na vypořádání důlních škod aj.

3.1.1 Bankovní rezervy

Banky mohou ve zdaňovacím období vytvářet rezervy na poskytnuté bankovní záruky za úvěry poskytnuté bankami. Takto vytvořené rezervy slouží ke krytí ztrát souvisejících s realizací poskytnutých bankovních záruk za úvěry. Celková výše tvorby rezerv nesmí přesáhnout výši 2 % průměrného stavu poskytnutých bankovních záruk za úvěry poskytnuté bankami za zdaňovací období. Průměrný stav se vypočítá z měsíčních zůstatků k poslednímu dni v měsíci a zůstatku k 1. lednu příslušného zdaňovacího období.

Rezervy musí být vždy přiřazeny k jednotlivým zárukám. Bankovní zárukou se pro tvorbu rezerv rozumí taková záruka, která byla poskytnuta za závazky (dluhy) subjektu se sídlem nebo bydlištěm na území členského státu Evropské unie v případě, je-li použito pro její sjednání a poskytnutí právo státu, který je členem EU. Výjimka vzniká v případě, kdy bude v souvislosti s bankovní zárukou použito právo státu, který není členem EU, a to i přesto, že použití tohoto práva umožňuje právo příslušného členského státu EU.

3.1.2 Rezervy v pojišťovnictví

Technické rezervy v pojišťovnictví upravuje zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů. Pro účely zjištění základu daně z příjmů v období, za které se podává daňové přiznání, se uznává tvorba rezerv zaúčtovaná podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, která je výdajem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

Z technických rezerv na neživotní pojištění je to tvorba:

- rezervy na nezasloužené pojistné,
- rezervy na pojistná plnění,
- rezervy na prémie a slevy,
- vyrovnávací rezervy,
- rezervy pojistného neživotních pojištění a
- rezervy na splnění závazků z ručení za závazky České kanceláře pojistitelů podle zákona upravujícího pojištění odpovědnosti z provozu vozidla.

Z technických rezerv na životní pojištění tvorba:

- rezervy na nezasloužené pojistné,
- rezervy na pojistná plnění,
- rezervy pojistného životních pojištění,
- rezervy na prémie a slevy,
- rezervy životních pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník,
- rezervy na splnění závazků z použité technické úrokové míry a ostatních početních parametrů,
- rezervy pojistného neživotních pojištění.

U poplatníka se sídlem mimo území ČR je tvorba technických rezerv daňově uznatelným nákladem maximálně do výše, kterou by mohl uplatnit poplatník se sídlem na území ČR.

3.1.3 Rezerva na opravu hmotného majetku

Zákonnou rezervu na opravu hmotného majetku, tedy daňově účinnou, lze tvořit jen u majetku, jehož doba odpisování stanovena zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, je pět a více let. Majetek je tudíž zařazen ve 2. až 6. odpisové skupině. K majetku zařazenému do 1. odpisové skupiny rezervu tvořit nelze. Hmotným

majetkem se rozumí majetek vymezený v zákoně o daních z příjmů. Mohou ji vytvářet jen poplatníci, kteří:

- mají k hmotnému majetku vlastnické právo,
- jsou organizační složkou státu, která má právo s majetkem státu hospodařit,
- jsou státní organizací příslušnou s majetkem státu hospodařit, pokud tuto rezervu nevytváří nájemce,
- jsou nájemcem na základě smlouvy o nájmu společnosti a jsou k opravám smluvně písemně zavázáni (nájemcům s jiným typem smlouvy není toto právo přiznáno),
- procházejí reorganizací nebo oddlužením podle insolvenčního zákona a jejichž vlastnické právo ke hmotnému majetku, k němuž byla rezerva vytvořena, nebylo průběhem insolvenčního řízení ani pravomocným ukončením insolvenčního řízení dotčeno.

Rezerva se nevytváří u hmotného majetku, který je určen k likvidaci nebo u něhož jde o opravy v důsledku škody, nepředvídané nebo jiné nahodilé události (rezervu lze vytvořit jen na předvídatelná rizika). Dále pokud jde o opravy pravidelně se opakující (např. plánované každoroční opravy výrobního zařízení) nebo v případě majetku, k němuž má vlastnické právo poplatník, vůči jehož majetku trvají účinky prohlášení konkursu podle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona). Za opravu hmotného majetku se nepovažuje technické zhodnocení upravené v zákoně o daních z příjmů.

Daňová účinnost rezerv je podmíněna uložením peněžních prostředků v plné výši rezervy na jedno zdaňovací období na zvláštní vázaný účet. Rozumí se jím samostatný účet v bance se sídlem na území členského státu EU, který je veden v českých korunách nebo v eurech a je určen výhradně pro ukládání prostředků rezerv tvořených podle zákona o rezervách. Peněžní prostředky musejí být na samostatném účtu uloženy nejpozději do termínu pro podání daňového přiznání. Nebudou-li peněžní prostředky ve výši rezervy takto převedeny do stanoveného termínu, rezerva se zruší ve zdaňovacím období, za které se daňové přiznání podává. Takto uložené peněžní prostředky mohou být čerpány pouze na účely spojené s vytvořením rezervy.

Výše rezervy na opravy hmotného majetku se stanoví podle jednotlivého hmotného majetku určeného k opravě a charakteru této opravy. U dalšího členění rezerv, které nebylo dříve uvedeno, lze tvořit rezervy tzv. časové nebo výkonové. Rezervy časové jsou závislé na určení časového období, tedy zdaňovacího období, ve kterém má být oprava zahájena nebo

provedena. U těchto rezerv se jejich výše ve zdaňovacím období rovná podílu rozpočtu nákladů na opravu a počtu zdaňovacích období, která uplynou od zahájení tvorby rezervy do předpokládaného termínu zahájení opravy. Do tohoto počtu období se zahrnuje zdaňovací období, kdy dochází k zahájení tvorby rezervy. Naopak se do zdaňovacích období nezahrnuje předpokládané zdaňovací období, kdy dojde k zahájení opravy.

Rezervy výkonové se vztahují jen k věcem movitým. V takovém případě se tvoří rezerva ve vztahu k objemu výkonu hmotného majetku v technických jednotkách. Výše rezervy ve zdaňovacím období se vypočítá jako součin podílu rozpočtu nákladů na opravu na jednotku předpokládaného objemu výkonu a součtu objemů skutečných výkonů za zdaňovací období a za období předcházející, pokud nebylo zdaňovacím obdobím. Poplatník, plátec DPH, vychází při stanovení výše rezervy z rozpočtu nákladů v ocenění bez DPH.

Při stanovení plánované výše rezervy by se mělo přihlížet ke všem hlediskům souvisejících s opravou. Je třeba doložit oprávněnost tvorby rezervy příslušnými doklady. Účetní jednotka by měla mít vypracovaný plán oprav, ze kterého vyplývá termín zahájení opravy. Neobejde se ani bez rozpočtu nákladů, který musí být podložen znaleckým posudkem, odborným odhadem nebo alespoň předběžnou kalkulací nákladů zpracovanou případným dodavatelem opravy.

Jelikož se rezerva tvoří několik let před zahájením opravy, nelze předem odhadnout např. inflační vlivy, změny cenového vývoje a ostatní skutečnosti, které mohou ovlivnit výši tvorby rezervy. Zjistí-li poplatník skutečnost, která ovlivňuje výši rezervy, musí provést úpravu její výše. Úpravu tvořené rezervy lze provést až ve zdaňovacím období, v němž byly tyto skutečnosti zjištěny.

Zákonem je stanovena povinnost zrušení rezervy nebo jejího zůstatku, pokud:

- nebude oprava zahájena nejpozději ve zdaňovacím období následujícím po zdaňovacím období, ve kterém se při výpočtu výše rezervy předpokládalo zahájení opravy,
- nebyla vyčerpána nejpozději ve zdaňovacím období, které následuje po zdaňovacím období, kdy byla oprava zahájena.

Rezerva se zruší v tomto následujícím období. Za zahájení opravy se považuje termín, kdy se začnou fyzicky provádět práce přímo na věci, která je předmětem opravy. Je-li oprava prováděna mimo provozovnu poplatníka jinou osobou, rozumí se zahájením opravy převzetí věci do opravy touto osobou.

Rezerva nesmí být tvořena pouze na jedno zdaňovací období. Maximální doba tvorby je určena podle jednotlivého druhu hmotného majetku zařazeného v jednotlivých odpisových skupinách vymezených v zákoně o daních z příjmů, a to:

- ve 2. odp. sk. 3 zdaňovací období,
- ve 3. odp. sk. 6 zdaňovacích období,
- ve 4. odp. sk. 8 zdaňovacích období,
- v 5. a 6. odp. sk. 10 zdaňovacích období.

K období, za které se podává daňové přiznání, ale nebylo zdaňovacím obdobím, se nepřihlíží.

V započaté tvorbě rezervy může pokračovat poplatník, který započal tvorbu rezervy na opravy najatého majetku na základě smlouvy o nájmu společnosti, přičemž k opravám hmotného majetku je smluvně písemně zavázán a v průběhu tvorby rezervy se stal vlastníkem majetku. V takovém případě musí být dodržena odůvodněnost a účelovost k původnímu předmětu tvorby rezervy.

3.1.4 Rezerva na pěstební činnost

Rezervu mohou vytvářet poplatníci daně z příjmů, kteří jsou podle zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (lesního zákona), povinni provádět obnovu, ochranu a výchovu lesních porostů. Pěstební činností se rozumí obnova a ochrana lesa a další opatření k obnově porostů. Rezervu lze tvořit a čerpat na výkony uvedené v příloze zákona o rezervách.

Tvoří se podle výše vytěženého objemu dřevní hmoty v m³. Výši rezervy si poplatník stanoví z rozpočtu nákladů na pěstební činnost. Čerpá se při zrealizování prací pěstební činnosti a zruší se tehdy, pokud tyto práce nejsou realizovány v rozpočtovém objemu.

3.1.5 Ostatní zákonné rezervy

Pro účely zjištění základu daně se uznává rezerva na odbahnění rybníka, rezerva finančních prostředků na sanaci pozemků dotčených těžbou, rezerva na vypořádání důlních

škod a další rezervy, u kterých jde o výdaj na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

Odbahněním rybníka se rozumí odstraňování nánosů ze dna rybníka způsobených erozí okolních pozemků. Tuto rezervu lze tvořit maximálně 10 po sobě jdoucích zdaňovacích období. Způsob tvorby, stanovení výše a použití se užití obdobně jako u rezervy na opravy.

3.1.6 Zvláštní vázaný účet

U rezervy na pěstební činnost a ostatních rezerv je povinnost uložit peněžní prostředky ve výši rezerv na samostatný účet v bance se sídlem na území ČR. V případě rezervy finančních prostředků na sanaci pozemků dotčených těžbou, rezervy na vypořádání důlních škod a dalších rezerv daňově uznatelných podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, lze uložit peněžní prostředky na samostatný účet v bance se sídlem na území jiného členského státu EU, který je určen pouze pro ukládání prostředků rezerv, příjmu z prodeje státních dluhopisů pořízených z tohoto účtu a výnosů z prostředků těchto rezerv. Na účet v bance se sídlem na území jiného členského státu EU lze uložit peníze jen se souhlasem příslušného obvodního báňského úřadu, příslušného krajského úřadu nebo Správy úložišť radioaktivního odpadu.

Finanční prostředky musí být uloženy na samostatném účtu nejpozději do termínu pro podání daňového přiznání v plné výši. Nebudou-li takto převedeny, výdajem na dosažení, zajištění a udržení příjmů se stává pouze část záúčtované tvorby rezerv, která byla převedena na zvláštní vázaný účet nejpozději do stanoveného termínu. Peněžní prostředky ze zvláštního účtu lze čerpat jen na účely, na které byly rezervy vytvořeny. Dále mohou být použity na pořízení státních dluhopisů podle zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.²⁴

3.2 OSTATNÍ REZERVY

Ostatní neboli účetní rezervy jsou daňově neuznatelné. Tzn., že jejich tvorba a užití nejsou nákladem (výdajem) na dosažení, zajištění nebo udržení zdanitelných příjmů. Navyšují tak náklady a tím snižují výši disponibilního zisku. Rozhodování o tvorbě účetních rezerv je

²⁴ Zákon ČNR č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. In: *Daňové zákony 2014: Úplná znění platná k 1.1.2014*. Praha: GRADA Publishing, a. s., 2013. 272 s. ISBN 978-80-247-5171-9.

plně v kompetenci účetní jednotky. Účetní rezervy na rizika či ztráty z podnikání se vytvářejí podle zákona o účetnictví. Přesná pravidla pro tvorbu, výši a způsob čerpání rezerv si účetní jednotka stanoví vnitřním účetním předpisem. Rezervami podle zákona o účetnictví se rozumí:

- rezerva na rizika a ztráty,
- rezerva na daň z příjmů,
- rezerva na důchody a podobné závazky,
- rezerva na restrukturalizaci,
- ostatní rezervy.²⁵

3.2.1 Rezerva na rizika a ztráty

„Účetní jednotky vytvářejí rezervy na rizika a ztráty v okamžiku, kdy jsou jim budoucí rizika nebo ztráty z podnikání známa na základě současných skutečností, podle jednotlivých případů, kde je tato rizika a ztráty možné očekávat. Rezervy se tedy tvoří pro jednotlivé, individuálně určené případy budoucích ztrát nebo rizik, tj. není možné vytvářet obecné neidentifikovatelné rezervy, např. na podnikatelská rizika.“ (Ryneš, 2014, s. 203)

Tyto rezervy nejsou upraveny žádným závazným účetním předpisem. Odvozují se z odhadů, šetření a zkušeností z minulých období. Jejich výše se stanovuje obvykle procentuálně ze stanovené základny. Takto vytvořená rezerva může být např. rezerva na záruční opravy.^{26, 27}

3.2.2 Rezerva na daň z příjmů

Rezerva se vytváří u těch účetních jednotek, u kterých se sestavuje účetní závěrka před stanovením výše daňové povinnosti. V následujícím období se rezerva rozpustí. Zjištěná daňová povinnost z řádného daňového přiznání se zaúčtuje ve prospěch účtu 341 – Daň z příjmů. Závazek se pak vypořádá ze zaplacených záloh nebo platby provedené finančnímu úřadu. Určení a vymezení předpokládané výše daně z příjmů je nezbytné proto, aby byl

²⁵ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Dostupný z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/ucto/>.

²⁶ RYNEŠ, Petr. *Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2014*. Olomouc: ANAG, 2014. 1144 s. ISBN 978-80-7263-853-6.

²⁷ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Dostupný z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/ucto/>.

vykázán ve výkazu zisku a ztráty disponibilní zisk po zdanění (i když jen předpokládaný). Rezerva na daň z příjmů se využívá jen pro vypořádání a zaúčtování daně z příjmů, nelze ji použít pro vyúčtování ostatních daní (např. pro daně z nemovitostí).^{20, 28}

3.2.3 Rezerva na důchody a podobné závazky

„Rezerva na důchody a podobné závazky se vykazuje, pokud účetní jednotka vytváří tuto rezervu na základě povinnosti vyplácet zaměstnancům důchody nebo podobné požitky uložené jí smlouvou nebo právním předpisem.“ (Louša, 2014, s. 63)

Tato rezerva je při současné legislativní úpravě penzí určitou možností pro případ zavedení důchodového spoření zaměstnavatelů pro zaměstnance formou důchodových fondů.^{29, 23}

3.2.4 Rezerva na restrukturalizaci

„Rezervu na restrukturalizaci může účetní jednotka tvořit na základě programu restrukturalizace, schváleného orgánem k tomu příslušným podle zvláštního právního předpisu, případně společníky.“ (Louša, 2014, s. 62)

Restrukturalizace je program, který významně mění:

- předmět činnosti účetní jednotky,
- způsob, jakým je činnost prováděna.

Restrukturalizace zahrnuje zejména:

- přemístění podnikatelských aktivit do jiné oblasti, případně uzavření provozu,
- utlumení nebo ukončení části podnikatelských aktivit.

Rezervu lze tvořit a čerpat jen na přímé náklady nezbytně potřebné k uskutečnění programu restrukturalizace, které nesouvisí s pokračujícími aktivitami účetní jednotky. Nepatří zde náklady na přeškolení nebo přemístění zaměstnanců, kteří zůstávají v zaměstnaneckém poměru, náklady na marketing apod.^{22, 30}

²⁸ JANOUŠKOVÁ, Jana. *Odložená daň z příjmů*. Praha: Grada Publishing a.s., 2007. 88 s. ISBN 978-80-247-1852-1.

²⁹ LOUŠA, František. *Vnitropodnikové směrnice v účetnictví*. 6. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2014. 128 s. ISBN 978-80-247-5172-6.

³⁰ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Dostupný z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/ucto/>.

4 ANALÝZA A PRAKTICKÉ PŘÍKLADY REZERV VE SPOLEČNOSTI

Tato kapitola se zabývá konkrétními příklady rezerv. V příkladech je ukázán způsob tvorby rezerv, jejich čerpání či zrušení a zaúčtování na konkrétní účty.

4.1 PRINCIP REZERV

Na tomto příkladu budou ukázány varianty, kdy na riziko budoucích závazků nebo výdajů účetní jednotka tvoří a netvoří rezervu.

Příklad

Firmě potenciálně hrozí v dohledné době větší závazek, který by pro ni představoval skokový nárůst nákladů. Může jít např. o obchodní závazek, o kterém se vede soudní řízení a firma je v pozici dlužníka, nebo plánovaná oprava dlouhodobého majetku apod.

A – firma netvoří rezervu

B – firma tvoří rezervu

Rok	Text
1.	Odhadované budoucí riziko
2.	Původní odhad rizika se nemění a trvá
3.	Původní odhad rizika se nemění a trvá
4.	Zreálnění rizika

Tab. č. 4.1

účetní období	A		B	
	popis	vliv na VH	popis	vliv na VH
1	žádné opatření	-	tvorba rezervy	-50 000
2	žádné opatření	-	tvorba rezervy	-50 000
3	žádné opatření	-	tvorba rezervy	-50 000
4	vznik nákladu	-200 000	vznik nákladu	-200 000

Zdroj: Vlastní zpracování

Z tabulky je zřejmé, že využití rezervy vedlo k tomu, že se výsledný vliv na hospodářský výsledek rovnoměrně rozložil na delší období trvající nejistoty ohledně nákladů spojených s hrozícím rizikem.

4.2 REZERVA NA OPRAVU HMOTNÉHO MAJETKU

Rezerva na opravu hmotného majetku může být účetní i daňová. O daňovou rezervu se jedná tehdy, kdy jsou splněny podmínky podle zákona o rezervách.

4.2.1 Časová metoda

Příklad 1.

Firma se v roce 2010 rozhodla, že provede opravu majetku s plánovaným termínem zahájení v roce 2013. Na tuto opravu vytvoří zákonnou rezervu. Majetek je zařazen v 2. odp. sk. Předběžný rozpočet činil 900 000 Kč.

$$900\ 000\ \text{Kč} / 3\ \text{roky} = 300\ 000\ \text{Kč}$$

Rezerva byla tvořena v jednotlivých letech ve výši 300 000 Kč. Peněžní prostředky byly uloženy na zvláštním vázaném účtu v řádném termínu. Zaúčtování různých možností, které by mohly nastat.

Popis účetního případu	MD	D	
Tvorba ZR v jednotlivých zdaňovacích obdobích	552	451	-
Převod peněžních prostředků na samostatný účet	221.2	261	
Převod PP – výpis z BÚ	261	221.1	

Tab. č. 4.2 – Vliv na základ daně

Rok	Tvorba rezervy v Kč	Vliv na ZD v Kč
2010	300 000	-300 000
2011	300 000	-300 000
2012	300 000	-300 000

Zdroj: vlastní zpracování

Každý rok, kdy účetní jednotka tvoří rezervu, si ve stejné výši snižuje základ daně.

1) Oprava je v roce 2013 provedena, ale náklady byly pouze 700 000 Kč.

Popis účetního případu	Částka v Kč	MD	D	Vliv na ZD
Faktura za opravu	700 000	511	321	- 700 000
Úhrada ze samostatného účtu	700 000	321	221.2	-
Čerpání rezervy do výše ceny opravy	700 000	451	552	+ 700 000
Zrušení nevyčerpané rezervy	200 000	451	552	+ 200 000

Pokud jsou náklady na opravu nižší, nevyčerpaná část rezervy musí být zrušena. Tím se sníží daňově uznatelné náklady o 200 000 Kč a zvýší se daňový základ.

2) Nezahájení plánované opravy včas.

Popis účetního případu	Částka v Kč	MD	D	Vliv na ZD
Zrušení rezervy	900 000	451	552	+ 900 000

V letech 2010, 2011, 2012 tvořila rezerva daňově uznatelné náklady. V roce 2013 ani v následujícím období v roce 2014 nebyla rezerva použita. Firma je proto povinna tuto rezervu zrušit v plné výši a zvýšit si základ daně.

3) Změna rozpočtu opravy.

V roce 2012 došlo k odstoupení sjednané firmy na provedení opravy. Nový dodavatel předložil návrh ceny opravy na 950 000 Kč.

Změna ve tvorbě rezervy:

Rok	Popis účetního případu	Částka v Kč	MD	D
2010	Tvorba ZR	300 000	552	451
2011	Tvorba ZR	300 000	552	451
2012	Tvorba ZR	350 000	552	451

Tab. č. 4.3 – Vliv na základ daně

Rok	Tvorba rezervy v Kč	Vliv na ZD v Kč
2010	300 000	-300 000
2011	300 000	-300 000
2012	350 000	-350 000

Zdroj: Vlastní zpracování

Popis účetního případu	Částka v Kč	MD	D	Vliv na ZD
Faktura za provedenou opravu	950 000	511	321	- 950 000
Úhrada ze samostatného účtu	950 000	321	221.2	-
Čerpání rezervy	950 000	451	552	+ 950 000

V roce 2012 byla cena opravy zvýšena na 950 000 Kč, museli jsme upravit výši rezervy.

4) Oprava je dokončena až v roce 2015 a celkové náklady jsou 970 000 Kč.

Rok	Popis účetního případu	Částka v Kč	MD	D	Vliv na ZD
2013	Faktura za provedenou opravu	400 000	511	321	- 400 000
	Úhrada ze samostatného účtu	400 000	321	221.2	-
	Čerpání rezervy	400 000	451	552	+ 400 000
2014	Faktura za provedenou opravu	400 000	511	321	- 400 000
	Úhrada ze samostatného účtu	400 000	321	221.2	-
	Čerpání rezervy	400 000	451	552	+400 000
	Zrušení nevyčerpané rezervy	100 000	451	552	+100 000
2015	Faktura za provedenou opravu	170 000	511	321	- 170 000
	Úhrada z BÚ	170 000	321	221.1	-

Podle zákona je povinnost zrušení rezervy nebo jejího zůstatku, pokud nebyla vyčerpána nejpozději ve zdaňovacím období, které následuje po zdaňovacím období, kdy byla oprava zahájena. V tomto případě tedy musí firma v roce 2014 zbývajících nevyčerpanou část rezervy zrušit a o tuto částku snížit daňově uznatelné náklady. Daňový základ je tedy zvýšen o 100 000 Kč. V roce 2015 je daňový základ snížen o fakturovanou částku 170 000 Kč.

Příklad 2.

Společnost tvoří rezervu na opravu střechy své provozovny od roku 2009. Předpokládaná výše nákladů na opravu činí 1 600 000 Kč. Rezerva je tvořena rovnoměrně ve výši 400 000 Kč po dobu čtyř let. Zahájení opravy se předpokládá v roce 2013. V roce 2009 převede částku 400 000 Kč na samostatný účet v bance včas, za rok 2010 však částku zapomene převést do termínu pro podání daňového přiznání za rok 2010 a převede ji až 15. 4. 2011.

Řešení:

Společnost v roce 2010 nedodržela podmínku uvedenou v § 7 odst. 4 v zákoně o rezervách, která ukládá povinnost převést peněžní prostředky na samostatný účet v bance nejpozději do termínu pro podání daňového přiznání. Nemůže si tedy rezervu tvořenou v tomto roce uplatnit jako daňový výdaj. Vzhledem k porušení podmínky „včasné úložky peněz“ vzniká společnosti v následujícím období po období špatné tvorby rezervy dříve vytvořenou část rezervy (tzn. rezervu vytvořenou za rok 2009 ve výši 400 000 Kč) zrušit. Rezerva je tedy účetně rozpuštěna v období, v němž došlo k porušení podmínek tvorby, což je rok 2011, v její plné výši. Rezerva ve výši 400 000 Kč, která nebyla daňově uznatelným nákladem za zdaňovací období 2010, bude v roce 2011 vyloučena ze zdanění. Tak tedy dojde ke zvýšení základu daně pouze o částku 400 000 Kč, nikoliv o 800 000 Kč (vlivem zrušení rezervy vytvořené v roce 2010).³¹

Tab. č. 4.4

Rok	Tvorba rezervy v Kč (daňově uznatelná)	Tvorba rezervy (daňově neuznatelná)	Zrušení rezervy
2009	400 000		
2010		400 000	
2011			800 000

Zdroj: Vlastní zpracování

³¹ Pozn.: Při porušení této podmínky se ruší rezervy až v následujícím zdaňovacím období po období neúspěšné tvorby v případě, že jejich tvorba byla započata v letech 2009 a 2010. Rezervy, jejichž tvorba byla zahájena ve zdaňovacím období od roku 2011, mají tento termín zrušení posunut přímo do zdaňovacího období, v němž byla rezerva špatně vytvořena.

Povinnost úložky peněz se vztahuje jen na rezervy, jejichž tvorba byla zahájena ve zdaňovacím období započatém v roce 2009. Na rezervy tvořeny dříve (do konce zdaňovacího období započatého rokem 2008) se tato povinnost nevztahuje.

Obr. č. 4.1

TVORBA REZERVY ZAPOČATA	POVINNÁ ÚLOŽKA	DOPAD PORUŠENÍ PODMÍNEK POVINNÉ ÚLOŽKY
do konce zdaňovacího období započatého v roce 2008	NE	–
zdaňovací období započaté v letech 2009 a 2010	ANO	– daňová neúčinnost tvorby – zrušení rezervy (již vytvořené) v zdaňovacím období následujícím
zdaňovací období započaté v roce 2011 a následujících	ANO	– daňová neúčinnost tvorby – zrušení rezervy (již vytvořené) v zdaňovacím období aktuálním

Zdroj: KOLEKTIV AUTORŮ. *Abeceda účetnictví pro podnikatele 2013*. 11. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 424 s. ISBN 978-80-7263-771-3.

4.2.2 Výkonová metoda

Firma koupila v roce 2008 výrobní zařízení zařazené do 2. odp. sk. Z technické dokumentace vyplývá doporučená generální oprava po vyrobení 300 000 ks výrobků. Předpokládaný rozpočet nákladů na opravu činil 900 000 Kč. V roce 2008 bylo vyrobeno 72 000 ks výrobků, v roce 2009 pak 98 000 ks a v roce 2010 bylo vyrobeno 115 000 ks výrobků.

Roční tvorba rezervy = (Rozpočet nákladů na opravu / Předpokládaný objem výkonů do opravy) x Skutečný objem výkonů v daném roce

$$900\ 000\ Kč / 300\ 000\ Ks = 3\ Kč$$

Na každý kus výrobku činí tvorba rezervy 3 Kč.

$$\text{Rok 2008} = 3\ Kč \times 72\ 000\ Ks = 216\ 000\ Kč$$

$$\text{Rok 2009} = 3\ Kč \times 98\ 000\ Ks = 294\ 000\ Kč$$

$$\text{Rok 2010} = 3\ Kč \times 115\ 000\ Ks = 345\ 000\ Kč$$

Peněžní prostředky byly uloženy na zvláštním vázaném účtu v řádném termínu.

Rok	Popis účetního případu	Částka v Kč	MD	D	Vliv na ZD
2008	Tvorba ZR	216 000	552	451	- 216 000
2009	Tvorba ZR	294 000	552	451	- 294 000
2010	Tvorba ZR	345 000	552	451	- 345 000

Celková rezerva činí 855 000 Kč. V roce 2011 byla provedena oprava zařízení za 890 000 Kč.

Popis účetního případu	Částka v Kč	MD	D	Vliv na ZD
Faktura za provedenou opravu	890 000	511	321	- 890 000
Úhrada ze samostatného účtu	855 000	321	221.2	-
Čerpání rezervy	855 000	451	552	+ 855 000
Doplacení faktury z BÚ	35 000	321	221.1	-

Při vytváření rezerv výkonovou metodou se účetní jednotka dozví výši rezerv až na konci daného období, kdy může vyčíslit všechny provedené výkony daného zařízení. Tato skutečnost může být pro účetní jednotku nevýhodou, protože nezná dopředu, v jaké výši bude v daném období rezervu tvořit. Pro tuto metodu je tedy nutné evidovat všechny výkony daného zařízení. Proto je také náročnější na zpracování a klade také větší nároky na výpočet.

4.3 REZERVA NA PĚSTEBNÍ ČINNOST

V roce 2012 byla provedena těžba a hospodářský výsledek z realizace dřevní hmoty činil 500 000 Kč. Účetní jednotka sestavila rozpočet, ve kterém vyčíslila budoucí náklady na pěstební práce ve výši 300 000 Kč. Tuto částku zaúčtuje jako tvorbu rezervy na pěstební činnost. Rezerva byla převedena na zvláštní vázaný účet v řádném termínu.

Popis účetního případu	Částka v Kč	MD	D	Vliv na ZD
Tvorba rezervy v roce 2012	300 000	552	451	- 300 000
Pěstební práce za rok 2013	300 000	511	221	- 300 000
Čerpání rezervy v roce 2013	300 000	451	552	+ 300 000

Jelikož je tvorba rezervy výdajem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, částka 200 000 Kč bude zdaněna, což je rozdíl mezi ziskem a budoucími pěstebními náklady.

$$500\ 000\ Kč - 300\ 000\ Kč = 200\ 000\ Kč$$

Rezerva je čerpána v plné výši současně s provedením pěstebních prací, které dosáhly stejné výše jako odhadnutá rezerva. Dopad na základ daně v roce 2013 tak bude nulový.

4.4 REZERVA NA ODBAHNĚNÍ RYBNÍKA

Firma ABC s. r. o. je majitelem rybníka, který využívá pro své podnikatelské záměry - chov kaprů. Společnost si je vědoma, že rybník bude potřeba zhruba za pět let zbavit nánosů bahna, které do něj naplavuje přítok a dále velké deště z okolních luk a polí. Rybník má zhruba 10 hektarů. Firma odhadla průměrné náklady na odbahnění 1 ha na 400 000 Kč. Celková potřeba finančních prostředků tedy představuje 4 mil. Kč. Z důvodu rovnoměrného zatížení nákladů rozhodlo vedení firmy vytvářet zákonnou rezervu na odbahnění rybníka. Rezerva se bude tvořit celkem čtyři roky (2010 až 2013) rovnoměrně 1 milion Kč za zdaňovací období (kalendářní rok) a čerpat na odbahnění se započne v roce 2014. Peněžní prostředky byly uloženy na zvláštním vázaném účtu vždy v řádném termínu pro podání daňového přiznání. Náklady na odbahnění v roce 2014 činily 3 800 000 Kč.

Popis účetního případu	Částka v Kč	MD	D	Vliv na ZD
Tvorba rezervy za rok 2010	1 000 000	552	451	- 1 000 000
Tvorba rezervy za rok 2011	1 000 000	552	451	- 1 000 000
Tvorba rezervy za rok 2012	1 000 000	552	451	- 1 000 000
Tvorba rezervy za rok 2013	1 000 000	552	451	- 1 000 000
Faktura za odbahnění v roce 2014	3 800 000	511	321	- 3 800 000
Úhrada faktury z účtu pro rezervu	3 800 000	321	221.2	-
Čerpání rezervy v roce 2014	3 800 000	451	552	+ 3 800 000
Zrušení zbytku rezervy (2014)	200 000	451	552	+ 200 000

V roce 2014 se daňový základ zvýší o částku zrušené rezervy 200 000 Kč.

4.5 REZERVA NA DAŇ Z PŘÍJMŮ

Příklad 1.

Společnost předpokládá v roce 2010 daň z příjmů ve výši 200 000 Kč. Podléhá auditu, tudíž má povinnost podání daňového přiznání v červnu 2011. Účetní závěrku a uzavření účtů provede na vyžádání své mateřské společnosti již v únoru. Vzhledem k červnovému podání daňového přiznání vytvořila společnost rezervu na daň z příjmů ve výši 200 000 Kč. Vypočtená daňová povinnost činí z běžné činnosti 255 000 Kč a z mimořádné činnosti 28 000 Kč. V roce 2010 byla daň uhrazena z běžného účtu.

Popis účetního případu	Částka v Kč	MD	D
Tvorba rezervy v roce 2010	200 000	599	453
Daň z příjmů z běžné činnosti – splatná	255 000	591	341
Daň z příjmů z mimořádné činnosti – splatná	28 000	593	341
Čerpání rezervy na daň z příjmů v roce 2011	200 000	453	599
Úhrada splatné daně	283 000	341	221

Příklad 2.

Společnost zaplatila ve zdaňovacím období na zálohách na daň z příjmů právnických osob 360 000 Kč. Účetní závěrka je sestavena již na konci ledna kvůli požadavkům mateřské společnosti. Odhad daně v lednu činil 410 000 Kč. Daňová povinnost při podání daňového přiznání činí 440 000 Kč.

Popis účetního případu	Částka v Kč	MD	D
Zaplacené zálohy na daň v daném zdaňovacím období	360 000	341	221
Odhad splatné daně – tvorba rezervy	410 000	591	453
Předpis splatné daně	440 000	591	341
Použití rezervy	410 000	453	591
Doplatek daně z příjmů	80 000	341	221

4.6 REZERVA NA RESTRUKTURALIZACI

Společnost plánuje na rok 2012 restrukturalizaci, protože chce přemístit své podnikatelské aktivity do jiné oblasti. Náklady odhaduje na 2 mil. Kč. Rezervu tvoří 2 roky od roku 2009 a 3. rok (2011) hodlá uskutečnit plánovanou restrukturalizaci. V roce 2011 došlo k restrukturalizaci. Celkové náklady podle dodavatelské faktury činily 2,2 mil. Kč. Fakturu uhradili z běžného účtu v tomtéž roce.

Popis účetního případu	Částka v Kč	MD	D
Tvorba rezervy v roce 2009	1 000 000	584	459
Tvorba rezervy v roce 2010	1 000 000	584	459
Provedení restrukturalizace v roce 2011	2 200 000	5xx	321
Čerpání rezervy	2 000 000	459	584
Úhrada faktury dodavateli	2 200 000	321	221

4.7 REZERVA NA ZÁRUČNÍ OPRAVY

Společnost XYZ s.r.o. se zabývá prodejem zboží. Na prodávané zboží se vztahuje tříletá záruční lhůta. Společnost se rozhodla tvořit na záruční opravy rezervu. V okamžiku prodeje zboží dosahuje firma výnosů a zároveň tvoří rezervu na záruční opravy. Tvorba rezervy se promítá jako zvýšení účetních nákladů. Daňově je neuznatelná, snižuje tedy jen účetní zisk. V průběhu záruční lhůty vznikají náklady spojené s bezplatnými opravami, jako jsou např. mzdy, cestovné, spotřeba materiálu. Tyto náklady jsou daňově uznatelnými, nemají však ekvivalent v tržbách a společnost je zákazníkovi nemůže vyfakturovat. Na tyto náklady má tedy vytvořenou rezervu, kterou bude čerpat.

Popis účetního případu	Částka v Kč	MD	D
Nakoupené zboží od dodavatele	70 000	504	321
Tržba za prodané zboží	100 000	311	604
Tvorba rezervy na záruční opravy	8 000	554	459

Daňovým ziskem je rozdíl mezi prodejní a pořizovací cenou, což je 30 000 Kč. Tvorbou daňově neuznatelné rezervy zvýšíme jen účetní náklady. Účetní zisk bude tedy 22 000 Kč. Účetní zisk je tedy o částku rezervy nižší než zisk daňový.

Další rok:

Popis účetního případu	Částka v Kč	MD	D
Spotřeba materiálu na záruční opravy	4 000	501	112
Mzdové náklady	2 000	521	331
Čerpání rezervy (4 000 + 2 000)	6 000	459	554

Vynaložené náklady jsou daňově uznatelné, čerpání rezervy daňově neuznatelné však daňový dopad nemá. Společnost tedy vykazuje daňovou ztrátu 6 000 Kč. Jelikož čerpání rezervy snižuje účetní náklady, účetní stav výsledku hospodaření bude nulový.

V dalším roce nevznikly náklady na záruční opravy. Zůstatek rezervy je tedy rozpuštěn.

Popis účetního případu	Částka v Kč	MD	D
Rozpuštění rezervy	2 000	459	554

Tím dojde ke snížení účetních nákladů a zvýšení účetního zisku, který je nyní 2 000 Kč.

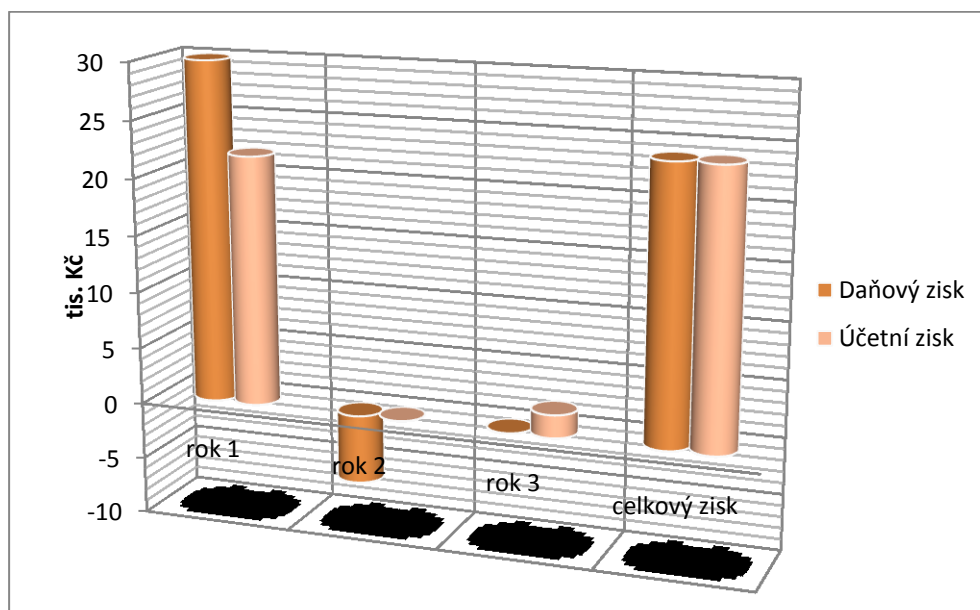
Tab. č. 4.5

Rok	Daňový zisk	Účetní zisk
1.	30	22
2.	-6	0
3.	0	2
Celkem	24	24

Zdroj: Vlastní zpracování

V delším časovém horizontu se dopad tvorby rezervy na účetní i daňový zisk vyrovná, jak můžeme vidět v tabulce a v následujícím grafu.

Graf č. 4.1 – Dopad tvorby rezervy

Zdroj: Vlastní zpracování

4.8 DALŠÍ PŘÍPADY VZNIKU REZERV

Příklad 1

Firma XYZ, a.s. podniká v oblasti vnitrostátní a mezinárodní automobilové přepravy. Nastaly tyto skutečnosti:

- 3. 6. 2012 řidič této firmy naboural do malého rodinného domu, který stál u silnice.
- 6. 6. 2012 se právník firmy spojil s majitelem domu s začal jednání o náhradě škody. Firmou najatý expert odhadl škodu na 800 000 Kč, do konce roku 2012 však k dohodě nedojde, protože majitel domu s částkou nesouhlasí. Do konce roku se strany nedohodnou.
- Po dalších vyjednáváních se strany nakonec dohodnou na náhradě škody 800 000 Kč, kterou firma zaplatí.

Popsaná situace má bezpochyby vliv na finanční situaci podniku. Proto se musí objevit i v účetnictví. Pro firmu je negativní, že musí zaplatit peníze, což se promítne do výsledku hospodaření jako náklad. Otázkou je, kdy náklad nastane. Pokud se jedná o výdaj, z textu můžeme usoudit, že nastane v roce 2013. Ale náklad nastává okamžikem, kdy řidič naboural do rodinného domu. 3. 6. 2012 tedy vzniká firmě dluh, o kterém můžeme tvrdit, že:

- firma neví, komu bude muset zaplatit (neví, kdo je majitelem domu),
- neví, kolik bude muset platit (nedošlo k dohodě)
- neví, kdy ho bude muset zaplatit (kdy k dohodě dojde).

Jediné, co firma ví určitě je, že tento dluh existuje, proto se musí objevit v účetnictví. To však souvisí s problémem, v jaké částce dluh zaznamenat, když není známa jeho výše. Firma tuto částku tedy odhadne na 800 000 Kč. Rozhodne se vytvořit na tento dluh rezervu v odhadnuté výši.

Rok	Popis účetního případu	Částka v Kč	MD	D
2012	tvorba rezervy	800 000	554	459
2013	úhrada dluhu – čerpání rezervy	800 000	459	554

Příklad 2

Potencionální investor - nový vlastník společnosti zvažuje koupi společnosti. Mnoho informací o ní nemá, čerpá především z aktuálních účetních výkazů. Obchod je nakonec uzavřen a společnost je prodána novému majiteli. Po několika měsících je objevena chyba v loňském účetnictví, která se přenesla do účetních výkazů. Jedná se o středně velkou společnost s obraty do 60 mil. Kč ročně a obvyklým výsledkem hospodaření ve výši 1-2 mil. Kč. Chyba ve výsledku hospodaření je ve výši 1 300 000 Kč. Díky zásadě věrného zobrazení v účetnictví je třeba tuto chybu opravit. Zákon o účetnictví kromě uvedených zásad nabízí také nástroje, které máme při dodržování uvedených zásad používat:

- v případě nutnosti snížení hodnoty aktiv si vybíráme mezi tvorbou opravné položky k aktivům a odpisem aktiv,
- v případě nutnosti zohlednění budoucích ztrát a rizik, používáme tvorbu rezervy na náklady, které z důvodu rizika, ztráty či znehodnocení vzniknou.

V tomto případě se použije rezerva.

4.9 TVORBA REZERVY PODLE IFRS

Příklad 1.

Účetní jednotka evidovala k rozvahovému dni u dodaného zboží 10 000 reklamací. Pravděpodobnost, že plnění u každé reklamace bude ve výši 1 000 Kč, je 30 %. Zbývajících 70 % reklamací bude zamítnuto, tzn., že jejich plnění bude nulové.

Řešení:

$$10\,000 \times 1\,000 \text{ Kč} \times 0,3 = 3\,000\,000 \text{ Kč}$$

Účetní jednotka zaúčtuje tvorbu rezervy k rozvahovému dni ve výši 3 mil. Kč. Tato částka je nejlepším odhadem výdajů.

Příklad 2.

Účetní jednotka vede právní spor, u kterého je 30 % pravděpodobnost, že bude plnění 10 mil. Kč.

Řešení:

V tomto případě se jedná o jedinou událost. Nelze proto použít postup z předchozího příkladu, protože by vedl k vytvoření rezervy ve výši 3 mil. Kč. V tomto případě bude plnění buď 10 mil. Kč, nebo nulové. Protože je pravděpodobnost plnění nižší než 50 %, rezerva je nulová.

Příklad 3

Dne 15. 1. 2012 obdržela firma oznámení, že proti ní bylo zahájeno soudní řízení, ve kterém se zákazník domáhá náhrady škody způsobené vadným výrobkem. Po konzultaci s právníkem účetní usoudí, že je pravděpodobné (více než 50 %), že firma bude muset vyplatit odškodné. Zároveň odhadnul odškodné mezi 100 000 Kč až 500 000 Kč (s pravděpodobností víc jak 90%).

Další okolnosti a následné řešení:

Poškozený nárokuje 500 000 Kč, právní zástupce navrhl nabídnout 100 000 Kč a tvrdil, že soud nevyměří vyšší částku než 150 000 Kč. Účetní zjistil, že u tří srovnatelných případů byl odhad právního oddělení o 64 % nižší než skutečně vyplacená částka. Svůj vlastní odhad dál potvrdil tím, že našel osm podobných případů, kde minimální výše odškodného byla 180 000 Kč, maximální 425 000 a průměrná částka ve výši 253 728. Své výsledky předložil auditorovi, který vůči jeho postupu neměl žádné výhrady. Po zvážení všech výše uvedených okolností nakonec účetní zaúčtoval rezervu v částce 246 663 Kč.

5 ZÁVĚR

Tématem této bakalářské práce je „Význam a tvorba rezerv ve vybrané společnosti“. Rezervy jsou rozsáhlou oblastí jak v účetní, tak v daňové problematice, která by neměla být přehlížena. Cílem této práce bylo vymezit obsah rezerv zákonných a ostatních a přiblížit jejich tvorbu a použití na příkladech. Je zde popsána problematika rezerv účetních i daňových. Zákonné rezervy jsou na rozdíl od účetních daňově uznatelné. Účetní jednotka si tedy o jejich výši upravuje základ daně.

Práce je rozdělena do třech částí. V první části je rozvedena problematika rezerv. Rezervy jsou zde obecně charakterizovány. Je vymezen rozdíl mezi rezervami a rezervním fondem, což může většina lidí zaměňovat a mezi rezervami a opravnými položkami. Základním rozdílem je, že rezervní fond je tvořen ke krytí ztráty z podnikání z vlastních zdrojů nebo ze zisku společnosti a patří mezi vlastní zdroje na straně pasiv. Zatímco rezervy patří mezi zdroje cizí. Zachycen je také rozdíl tzv. tichých rezerv. Dále jsou uvedeny právní předpisy, které se v ČR rezervami zabývají a členění rezerv. Rezervy se mohou rozčlenit do různých kategorií a hledisek, z nichž jsou ty nejzákladnější rozepsány. Také jsou zde uvedeny způsoby účtování a vykazování v účetních výkazech, jako je rozvaha a výkaz zisku a ztráty. Stále více českých společností působí také v zahraničí. Společnosti, které jsou kótovány na veřejně obchodovatelné burze EU, musí používat pro vedení účetnictví Mezinárodní standardy účetního výkaznictví, podle kterých jsou povinny vykazovat své konsolidované účetní výkazy. Z toho důvodu je v této práci také stručně uvedeno vykazování rezerv podle IFRS, zejména podle IAS 37, který se rezervami zabývá. Např. dle zjištění Mezinárodní standardy netvoří rezervu na opravu majetku, která je v České republice nejčastěji tvořena rezervou. Tato oblast je podle IAS upravena komponentním odepisováním majetku, nikoliv rezervami.

V druhé části práce jsou podrobně popsány dvě hlavní kategorie rezerv, což jsou rezervy zákonné a ostatní. Jak už bylo uvedeno, zákonné rezervy se považují za daňově uznatelné a mohou upravovat základ daně. Podmínky a pravidla pro vytvoření účetních, neboli ostatních rezerv musí mít účetní jednotky stanoveny ve vnitřních směrnících účetní jednotky. Rozhodnutí, zda bude nebo nebude účetní jednotka tvořit rezervu, zůstává na ní. Při tvorbě zákonných rezerv musí dodržovat pravidla, která jsou vymezena v zákoně o rezervách.

V třetí kapitole jsou tyto rezervy, jak účetní tak daňové, ilustrovány na příkladech. Nejčastěji se tvoří zákonná rezerva na opravu hmotného majetku, je jí proto věnován nejrozsáhlejší příklad, kde jsou ukázány různé varianty tvorby a užití rezervy, které mohou nastat. Jak můžeme vidět na příkladech zákonných rezerv, mají vliv na základ daně. Tvorba rezervy daňový základ snižuje a naopak čerpání nebo zrušení rezervy podle zákonných podmínek základ daně zvyšuje. Pomocí vhodného rozvržení tvorby, čerpání a rušení rezervy si účetní jednotka snižuje či zvyšuje daňové zatížení a upravuje tak výsledek hospodaření. Při tvorbě a použití rezerv účetních si nemůže snížit či zvýšit základ daně, protože tyto rezervy jsou daňově neuznatelné. Navyšují tak náklady a snižují výši disponibilního zisku.

Cíl práce byl naplněn. Na základě výše uvedených příkladů bylo zjištěno, že vytváření rezerv má velký význam pro podnikatelské subjekty. Díky rezervám si očekávanou velkou finanční částku mohou rozložit do více účetních období, což snižuje jejich finanční zatížení v jednotlivých letech. Nemusí tak vynakládat celou sumu najednou a také tím mohou omezit půjčování peněžních prostředků od cizích subjektů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

GUPTA, Kamal. *Contemporary Auditing*. Tata McGraw-Hill Education, 2004. 1 530 s. ISBN 0-07-058584-9.

JANOUSHKOVÁ, Jana a Beata BLECHOVÁ. *Podvojně účetnictví v příkladech 2012*. Grada Publishing a. s., 2012. ISBN 978-80-247-4185-7.

JANOUSHKOVÁ, Jana. *Odložená daň z příjmů*. Praha: Grada Publishing a.s., 2007. 88 s. ISBN 978-80-247-1852-1.

JÍLEK, Josef a Jitka SVOBODOVÁ. *Účetnictví podle mezinárodních standardů účetního výkaznictví 2013*. Grada Publishing a. s., 2013. ISBN 978-80-247-4710-1.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Abeceda účetnictví pro podnikatele 2013*. 11. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 424 s. ISBN 978-80-7263-771-3.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Účetnictví podnikatelů*. Ostrava: Ediční středisko VŠB-TU Ostrava, 2009. 215 s. ISBN 978-80-248-2149-8.

LOUŠA, František. *Vnitropodnikové směrnice v účetnictví*. 6. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2014. 128 s. ISBN 978-80-247-5172-6.

MLÁDEK, Robert. *Postupy účtování podle IFRS*. Praha: Leges, s.r.o., 2009. ISBN 978-80-87212-13-4.

PELÁK, Jiří. *Účetnictví v příkladech – repetitorium k základům účetnictví*. Praha: Oeconomica, 2009. 200 s. ISBN 978-80-245-1507-6.

RYNEŠ, Petr. *Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2014*. Olomouc: ANAG, 2014. 1144 s. ISBN 978-80-7263-853-6.

SEDLÁČEK, Jaroslav. *Účetnictví podnikatelů – po vstupu do Evropské unie*. Praha: C.H. Beck, 2004. 273 s. ISBN 80-7179-859-2.

SKÁLOVÁ, Jana a kolektiv autorů. *Podvojně účetnictví 2013*. 20. vyd. Praha: GRADA Publishing, a. s., 2013. 224 s. ISBN 978-80-247-4633-3.

Zákon ČNR č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. In: *Daňové zákony 2014: Úplná znění platná k 1.1.2014*. Praha: GRADA Publishing, a. s., 2013. 272 s. ISBN 978-80-247-5171-9.

Internetové zdroje

DUŠEK, Viktor. Rekodifikace 2014: Jak vyplatit rezervní fond? Nový zákon přináší změny. *Ekonom*. Dostupný také z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-61630820-rekodifikace-2014-jak-vyplatit-rezervni-fond-novy-zakon-prinasi-zmeny>.

http://locke-hobbes.cz/aktualni_detail.php?lang=1&id=100.

<http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d34890v44510-ucetni-versus-danove-rezervy/>.

<http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d626v602-rezervy-spravne-a-chybnepostupy/>.

<http://www.mzdovapraxe.cz/archiv/dokument/doc-d33596v43045-rezervy-a-opravne-polozky/>.

<http://www.silvarium.cz/lesnicka-prace-c-1-00/k-nekterym-otazkam-uctovani-v-lesnim-hospodarstvi>.

<http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d5279v7328-rezervy-na-opravy/>.

<http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d35240v44930-ucetni-versus-danove-rezervy/>.

IAS 37 – Rezervy, podmíněná aktiva a podmíněné závazky. Dostupný z <http://www.ucetni-portal.cz/rezervy-podminena-aktiva-a-podminene-zavazky-provisions-contingent-liabilities-and-contingent-assets-28-h.html>.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. Dostupný z:
<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obchzak/>.

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Dostupný z:
<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/ucto/>.

SEZNAM ZKRATEK

účet. sk.	účetová skupina
odp. sk.	odpisová skupina
ks	kus
pp	peněžní prostředky
ČR	Česká republika
DPH	daň z přidané hodnoty
EU	Evropská Unie
m ³	metry krychlové
pozn.	poznámka
odst.	odstavec
č.	číslo
ZD	základ daně
BÚ	běžný účet
ZR	zákonná rezerva

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 7. 5. 2014

Nicola Kolář

jméno a příjmení studenta

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 – Seznam účtů použitých v práci